

Culemborg, 1 april 2018 - Eerste Paasdag

Tekst: Johannes 19: 25-27 en Handelingen 1: 12-14

Thema: 'Zijn moeder'

Voorganger: ds. Henri Veldhuis

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

U keek misschien vreemd op toen u vanmorgen de liturgie in handen kreeg en de afbeelding zag op de voorkant. Niet bepaald een beeld van Pasen: een intens verdrietige moeder Maria met het dode lichaam van haar zoon in haar schoot. Het is de beroemde *Pieta* van Michel Angelo.

Ik wilde voor vandaag een paasprek maken over Maria en haar zoon Jezus, maar ik vond geen afbeelding van hen voor Pasen. En dat begrijp ik wel, want nergens in de evangeliën wordt verteld, dat de opgestane Heer ook verschenen is aan Maria. Zelfs in de lange lijst van ooggetuigen die Paulus noemt in 1 Corintiërs 15 wordt Maria niet genoemd.

Dat is wel bijzonder, want van alle volgelingen zal zij zich toch het meest verbonden hebben gevoelen met Jezus, haar eigen zoon. Zij was zijn moeder en meer dan dat. Want met veel andere volgelingen, onder wie ook veel vrouwen, was zij Jezus gevolgd naar Jeruzalem. Wat had zij, en trouwens haar hele gezin, veel doorleefd met die bijzondere zoon, die zo zijn eigen weg was gegaan. Vreugde maar ook diepe angsten.

Als twaalfjarige was Jezus na het Paasfeest zoekgeraakt, omdat Hij in de tempel wilde blijven. Hoe zal het verder gaan met zo'n kind? Als dertigjarige begon Hij het evangelie te verkondigen in Galilea en Kafarnaüm, zó vrij, zo radicaal, zo onbevreesd voor de Joodse en Romeinse leiders. Maria en haar andere kinderen waren bang, dat Jezus zijn verstand verloren had.

En toch was Maria Hem blijven volgen, niet alleen als liefhebbende moeder, maar ook als volgeling van zijn evangelie. Dat kan wel benauwend zijn, wanneer je moeder je zo blijft volgen. Je zit natuurlijk niet te wachten op een dwepende moeder, die bovendien graag laat merken wat zij goed voor je vindt, zoals bij de bruiloft te Kana. Maar Jezus zorgde ervoor dat Hij een vrij mens bleef, ook tegenover zijn moeder, van wie Hij veel hield.

Maria bleef hem volgen, niet alleen als moeder, maar ook als volgeling. Keer op keer moest ze meemaken hoe Hij werd belaagd door zijn vijanden, door Joodse leiders die zich door Jezus voelde uitgedaagd en bedreigd, door het establishment dat haar zoon naar het leven stond. En dan samen naar het Paasfeest in Jeruzalem, een feest, maar ook gevaarlijk. Ze gaan naar de stad van God en naar het huis van de Vader, maar ook naar het hol van de leeuw, een leeuw die haar zoon zal verscheuren.

Hoe moet het zijn om je zoon daar te zien staan voor het Sanhedrin, de hoogste kerkenraad die hem veroordeelt, verraadt en overlevert aan de bezetter? Hoe moet het zijn voor een moeder om je zoon te zien staan voor de rechtbank van de Romeinse keizer? Hoe is het voor een moeder, je zoon te zien hangen aan een kruis? Dat is niet meer voor te stellen, je eigen kind vermoord zien op de meest pijnlijke en schandelijke manier, tentoongesteld als een mislukking, als mikpunt van zoveel spot.

Dat is het laatste dat de evangelisten van Maria vertellen, dat zij erbij was, zoals veel andere vrouwen, - vooral de *vrouwen* onder Jezus' volgelingen. Zij bleven trouw tot het bittere einde. En wanneer horen we dan weer van Maria? In Handelingen 1, waar verteld wordt dat Jezus' volgelingen bij elkaar zijn in een bovenzaal in Jeruzalem, eendrachtig en intens met elkaar in gebed, "mèt Maria, de moeder van Jezus, en met zijn broers", zo staat er.

Maria onder het kruis van haar zoon, en Maria in de bovenzaal van Pinksteren. En wat er daartussen met haar is gebeurd weten we niet. Daartussen ligt voor ons een lege ruimte van verbeelding, een ruimte waarin Michelangelo zijn Pieta een plaats heeft gegeven.

Wat moet er wel niet met Maria gebeurd zijn in die paar dagen tussen Kruisiging en Hemelvaart? Als moeder sterf je vanbinnen ook zèlf als je onder het kruis staat van je zoon. Hoe kom je dat ooit weer te boven? Wat is er met je gebeurd, dat je als moeder kunt opstaan uit het graf van verdriet en verbijstering en je met zoveel vreugde en verwachting kunt bidden in de bovenzaal van Pinksteren?

Dat is het geheim van Pasen, en ook de grote impact daarvan. Van allerlei leerlingen wordt verteld dat de opgestane Heer aan hen verscheen. Niemand is bij de opstanding zelf aanwezig geweest, maar er waren wel veel *verschijningen* van de opgestane, vast ook wel aan Maria en haar andere kinderen, denk ik dan. Maar dat wordt niet verteld. Dat is wel bijzonder en eigenlijk ook wel mooi.

Want zo'n verschijning en ontmoeting in de intieme kring van het gezin, van ouder en kind, is niet voor onze nieuwsgierige ogen; dat is verschijning, ontmoeting en ervaring in de meest besloten kring, zoals elke verschijning van Jezus in besloten kring was, soms met gesloten deuren en ramen.

Bij die besloten kring van het gezin hoort ook Jakobus, de oudste broer onder Jezus. We weten niet of hij bij het kruis was. Misschien wel niet, want wat moet je als broer denken van zo'n Jezus, die jouw gezin zoveel spanning heeft bezorgd?

Maar Jakobus en de andere broers zijn er wel bij in de Pinksterzaal. Jakobus wordt zelfs bisschop van de eerste christengemeente in Jeruzalem. Paulus vertelt dat Jezus tenslotte ook aan Jakobus verschenen was, en de impact was groot. Want wie gaat nou geloven dat zijn eigen broer, die eerst gekruisigd was, nu de opgestane Messias is?

De opstanding van Jezus is een groot geheim dat zich meldt in verschijningen. We kunnen maar moeilijk geloven dat het gebeurd is, maar dát het gebeurd is, dat moet wel, want de impact is groot. Zelfs de moeder en broers van Jezus aanbidden Hem als de opgestane Heer in de bovenzaal van Pinksteren.

Hoe dat gegaan is tussen moeder Maria en Jezus, tussen kruis en Pinksteren, dat weten we niet, het wordt niet verteld. Maar in die open ruimte, van wat er niet verteld wordt, kunnen wij onze verbeelding laten werken: wat er met je gebeurt moet zijn, als je leven zó verandert van verdriet naar vreugde, van verbijstering naar geloof, van duisternis naar licht.

Eerst leek de missie van Jezus, leek de radicale weg van zijn geweldloze liefde en vergeving totaal mislukt, - stukgeslagen aan het kruis. Zijn boodschap van Gods ontferming had het verloren van leugen en geweld.

Maar dan vinden we Maria terug als iemand die alsnog overtuigd gelooft in de weg en waarheid van haar zoon, van wie ze nu een volgeling is, voor altijd. Dat is dus de ommekeer van een vader of moeder, die zich toevertrouwt aan het geloof, de overtuiging en missie van zijn of haar eigen kind.

Dat kan misschien ook met ons gebeuren, telkens weer, als we in die open ruimte van Maria gaan staan, tussen kruisiging en Pinksteren: dat we zó geraakt worden door de liefde, waarheid en vergeving van Christus, - die ongebroken blijven, door de dood heen -, dat ook wij weer òmggaan, zelfs als we een Maria of Jakobus zijn.

Een week geleden demonstreerden honderdduizenden Amerikaanse scholieren tegen de wapencultuur in de Verenigde Staten. Ze deden het met veel emoties en overtuiging. Reken maar dat veel ouders van die scholieren thuis een wapen hebben en geloven in het nut daarvan.

Zouden er ouders zijn, die zó in de ogen van hun eigen demonstrerende kinderen durven kijken, dat zij zich bekeren, en afstand doen van hun wapens? Zouden deze ouders “bekeerd worden tot de harten van hun kinderen”, om een bijbeltekst te citeren? Zouden ze in de harten van hun kinderen de overtuiging van Pasen kunnen zien, die sterker is dan het geweld van wapens?

Op een heuvel bij Bethlehem leeft een Palestijns gezin dat leeft uit de kracht van Pasen. Hoe dwaas is dat . . . Creatief maar geweldloos verzetten zij zich tegen het geweld van bulldozers en machinegeweren, want zij geloven in het opgestane kind van Bethlehem. Zou er een militair zijn die zo geraakt wordt door hun kracht van Pasen, dat hij of zij - zoals nu al honderden andere Israëliische jongeren - dienst gaan weigeren? Want zo groot kan de impact van Pasen zijn.

De kans is groot dat de jongeren van Washington de strijd verliezen. De kans is groot dat de boerderij van de fam. Nassar met de grond gelijk wordt gemaakt. Maar ook dan zullen we ten diepste weten dat hun stem en waarheid méér overtuigt en altijd sterker blijft; want hun stem is die van Pasen. “We hebben een vreemd geloof”, zij mijn katholieke collega Erik Borgman afgelopen week in Trouw, “temidden van de dood geloven we in het leven.”

De verschijningen van Jezus tussen kruisiging en Pinksteren betekenen dat zijn volgelingen in de ogen van Jezus de blik zien van God zelf, van zijn ongebroken liefde, die je zó diep kan raken, dat je voor altijd weet wat Waarheid is.

Dat is ook de vraag waarvoor we telkens weer komen te staan, in die ruimte tussen kruis en Pinksteren, of het nu is op de straten van Washington, op een heuvel bij Bethlehem of ergens in Nederland: Geloven we ten diepste in de macht van angst en geweld, in de strategie van kiezen voor jezelf, van leugen en verraad?

Of durf je te kiezen voor de stem van waarheid, liefde en gerechtigheid, waarvan je voelt dat die je eigenlijk *dieper* raakt, dat *die* waarachtig is. Maar het is zo spannend om ervoor te kiezen,

die voorrang te geven, daarvoor te demonstreren, er een prijs voor te betalen, riskant gaan leven, als volgeling van de opgestane Heer.

We weten niet hoe het is gegaan tussen Maria en haar zoon, tussen kruis en Pinksteren. Dat gaat ons ook niets aan, dat is hun besloten kring. Maar de kern is wel dat haar eigen zoon als opgestane Heer, haar bracht voor Gods aangezicht, een God die haar ervan overtuigde dat de weg van deze zoon, haar zoon, *niet* mislukt is, maar een overwinning van ongebroken liefde en waarheid.

Op een zelfde manier kunnen wij voor Gods aangezicht komen staan. Misschien gebeurt het na een grote crisis in je leven, na een kruisiging, na een moordpartij op jouw school, na een moordpartij in jouw land, - dat je ten diepste weet: Er is maar één weg en waarheid, en dat is die van Gods weerloze liefde, en zo voor elkaar instaan.

Afgelopen week nam Arnaud Bertram, een Frans politieagent, de plaats in van een gijzelaar in een supermarkt. Het kostte hem zijn leven. Zijn moeder herkende die daad direct als die van haar zoon, want die had alles over voor zijn vaderland, en ook voor vreemden.

Arnaud wilde niet dood, en het was maar één gegijzelde vrouw; dus getalsmatig schoot je er niet mee op. Maar hij koos voor de stem van zijn hart. Emotioneel en lijfelijk herkende zijn moeder daarin haar zoon.

In die ruimte tussen kruisiging en Pinksteren overkwam Maria een diep ingrijpende ervaring, emotioneel en lijfelijk, want zij herkende haar zoon, zijn missie, zijn weg van waarheid en leven. Voor altijd zou zij die weg nu gaan.

Mevrouw Bertram herkende haar zoon in wat hij had gedaan. Pasen betekent dat wij God herkennen in wat Jezus heeft gedaan, in wat Hij doet als opgestane Heer. Pasen geschiedt opnieuw als wij God en Jezus herkennen in elkaar, als wij de weg gaan van liefde en gerechtigheid, op de straten van Washington of op een heuvel van Bethlehem.

In die open ruimte tussen kruisiging en Pinksteren, tussen groot verdriet en grote vreugde groeit ons nieuwe leven, een leven waarin het ongebroken Ja-woord van God ons altijd dieper overtuigt dan alle kwaad en leed dat ons leven kan tekenen.

De Heer is waarlijk opgestaan, dat zie je wel aan Maria, zijn moeder, want zij herkende haar eigen zoon. - Amen

Gebed van de Eerste Paasdag

Goede God,
We vieren het met eerbied en dankbaarheid:
dat U het niet over uw hart kon verkrijgen
om Jezus, uw geliefde Zoon,
achter te laten in de dood.
Want U had uw eigen hart en liefde
neergelegd in Hem.
Hij was in Uw naam zijn weg gegaan.

Goede God,
Als opgestane Heer mogen wij U danken
en dit feest van Pasen vieren,
danken dat het ja-woord van uw liefde,
verzoening, vergeving en gerechtigheid
sterker is dan alles
wat ons leven diep donker kan maken.

Geest van God,
ontsteek een licht,
groot of klein,
in ons hart en leven,
zodat niemand alleen is,
hier in de kerk
of thuis met ons verbonden.
Amen